

KRISTUS UN CILVĒKA DVĒSELE. Pirmā lekcija

Norčēpinga, 1914. gada 12. jūlijs

Saturs:

Divi cilvēka attīstības mērķi uz Zemes: brīvā griba un dievišķīguma izpratne. Dzīlākais cilvēka dvēseles pārdzīvojums, pateicoties divām reliģijas dāvanām, kuras izriet no grēkā krišanas jeb kārdināšanas un no Golgātas mistērijas. Sagatavojošais kristīgais noskaņojums. Vecās derības pamatraksturs: griba; pagānu mistēriju pamatraksturs: gudrība. Dvēseles aptumšošanās un prasība „iepazīt sevi”. Nemirstības jēga un individualitātes tālāka pastāvēšana, pateicoties apziņai un mīlestībai.

Draugi Norčēpingā ir izteikuši vēlmi, lai šajā tikšanās reizē, kuras sākumā, mani mīļie draugi, es jūs sirsnīgi sveicu, runātu par tēmu, kas saistīta ar būtņi, kura mums garazinātnes jomā ir sevišķi tuva – par **Kristus** būtņi. Esmu mēģinājis panākties pretī šai vēlmei tiktāl, ka uzņēmos runāt par Kristus būtnes atdzīvošanos cilvēka dvēselē un par šīs atdzīvošanās nozīmi. Tieši runājot par šo tēmu, mums būs iespēja no garazinātnes redzespunkta runāt par noteikti viscilvēciskāko kristietības nozīmi, kas skar mūs sevišķi dziļi.

Šī cilvēka dvēsele! Runājot garazinātniski, mums ir viens īss vārds, kas, lai arī neaptver visu, ko nozīmē „cilvēka dvēsele”, bet tomēr norāda uz to, kas mums, Zemes cilvēkiem, noteiktā mērā piepilda un caurstrāvo dvēselisko elementu. Mums ir viens īss vārds – „Es”. Mūsu Es būtne, ciktāl mēs esam Zemes cilvēki, sniedzas tik tālu, cik mūsu dvēsele. Izrunājot Es būtnes vārdu, mēs tūlīt atceramies, ka apzīmējam ar to vienu no četriem mums vistuvākajiem cilvēkbūtņu locekļiem. Jūs zināt, ka mēs parasti runājam par četriem cilvēkbūtņu locekļiem: par fizisko miesu, ētermiesu, astrālo miesu un Es. Un mums atliek atcerēties tikai dažas lietas, lai gūtu izejas punktu apcerējumiem, kurus mēs gribam piedāvāt šajās dienās. Mums tikai jāatsauc atmiņā, ka fizisko miesu mēs neaplūkojam tā, it kā tās likumi, tās būtība būtu iepazīstama pēc gluži fiziskām izpausmēm. Mēs zinām - lai saprastu fizisko miesu, mums jāatgriežas pie trim iepriekšējiem mūsu Zemes iemiesojumiem: pie senā Saturna, senās Saules, un senā Mēness iemiesojumiem. Mēs zinām, ka ļoti senā pagātnē mūsu Zemes iemiesojumā, kuru mēs saucam „senais Saturns”, tikuši ielikti pamati mūsu fiziskajai miesai; mēs zinām, ka nākamās Zemes inkarnācijas laikā, kuru pieņemts saukt „senā Saule”, tika ielikti pamati mūsu ēteriskajai miesai, un nākamā – „senā Mēness” – iemiesojuma laikā tika ielikti pamati mūsu astrālajai miesai. Kas gan šai ziņā ir mūsu Zemes attīstības jēga, ja ne visās savās fāzēs un periodos radīt iespēju Es īstenot savu uzdevumu! Mēs droši varam teikt, ka fiziskā miesa savai attīstībai svarīgu pakāpi bija sasniegusi Saturna perioda beigās, ētermiesa to sasniegta Saules attīstības beigās, savukārt astrālā miesa – Mēness perioda beigās. Cilvēka pilnveidošanās procesam turpinoties, mūsu Es sasniegs savas attīstības svarīgu punktu pašreizējās Zemes inkarnācijas beigās. Runa ir par to, ka, reiz pievienojies trim cilvēkbūtņu miesām, Es pamazām izstrādā tajās trīs dvēseles locekļus, kurus mēs esam nosaukuši par „sajūtu dvēseli”, „prāta vai rakstura dvēseli” un „apziņas dvēseli”. Visas pasaules, kuras aptver šie trīs dvēseles locekļi, atrodas mijiedarbē ar mūsu Es. Šie trīs dvēseles locekļi ilgās Zemes attīstības laikmetu gaitā ir sasnieguši zināmu brieduma pakāpi un tagad cita citai sekojošajās pēcatlantiskā perioda kultūrās attīstās tālāk. Nākamajos kultūras periodos Es turpinās strādāt ar astrālo miesu, ēterisko miesu un fizisko miesu un veidot garīgos cilvēkbūtņu locekļus tā, lai Zeme reiz varētu pāriet savā nākamajā - Jupitera - attīstības posmā. Ja mēs ņemam šo jēdzienu pietiekami aptveroši, tad varam nosaukt cilvēka attīstību uz Zemes par viņa dvēseles attīstību. Varētu teikt, ka, līdz ar pašu Zemes attīstības sākumu, arī cilvēkā likumsakarīgi sāka rosīties dvēseliskais elements; vispirms tas strādāja pie ārējiem apvalkiem [pie fiziskās, ēteriskās un astrālās miesas]; tad tas izstrādāja pats sevi [dvēseli kā tādū]; un tagad gatavojas atkal strādāt pie ārējām čaulām, lai sagatavotu Jupitera attīstības fāzi. Mums jāpatur prātā tas, par ko cilvēka dvēselei jāklūst Zemes attīstības gaitā. Cilvēkam jāklūst par to, ko varētu apzīmēt ar vārdu „personība”. Šai personībai ir vajadzīgs, pirmām kārtām, tas, ko var nosaukt par „brīvo gribu”, lai tā varētu izvēlēties starp labo un ļauno, starp skaisto un pretīgo, patieso un nepareizo, bet, no otras puses, spētu atrast sevī ceļu pie dievišķā elementa pasaulē. Tātad - brīvā griba no vienas puses un dievišķā elementa izpratne no otras puses. Kad abi šie elementi piepildīs mūsu dvēseli, kad mēs apzināti un brīvi iegūsim izpratni par dievišķo pasaules pamatu, tad būs sasniegti divi cilvēka dvēseles attīstības mērķi uz Zemes. Ir svarīgi zināt, ka līdz ar abiem šiem mērķiem cilvēks ir saņēmis divas reliģiskas dāvanas. Viena reliģiskā dāvana pastāv noteiktā spēkā, kas piešķir cilvēka dvēselei tieksmi pēc brīvības, kas ļauj tai atšķirt patieso no ačgārnā, skaisto no pretīgā, labo no ļaunā. Un otra reliģiskā dāvana

pastāv Zemes attīstības gaitā cilvēka dvēselē ieliktajā dievišķā elementa dzirkstī, kam pateicoties dvēsele var sajūst dievišķo sevi, var justies vienota ar to.

Pirmā reliģiskā dāvana ir tā, par kuru lasām Vecās derības sākumā, kad tiek aprakstīta grandioza grēkā krišanas jeb kārdināšanas aina.

Otrā reliģiskā dāvana ir tā, ko mēs aptveram ar vārdiem „Golgātas mistērija”.

Tāpat kā grēkā krišanai un kārdināšanai ir saistība ar cilvēkā iesēto tieksmi pēc brīvības un spēju atšķirt labo no ļaunā, skaisto no pretīgā, patieso no nepareizā, tā Golgātas mistērija ir saistīta ar to spēku cilvēka dvēselē, kas var atvest viņu atpakaļ pie Dieva, kas ļauj pārliccināties, ka viņā var uzspīdēt dievišķā uguns, ka dievišķais elements var to caurstrāvēt. Šajās divās dāvanās vai spējās noteiktā ziņā ir ieslēgts Zemes evolūcijai svarīgākais, viss, kas saistīts ar dziļākajiem dvēseles pārdzīvojumiem, ar cilvēka visdziļāko būtību un tapšanu.

Kā tas, ko mēs apzīmējam kā divas reliģiskās dāvanas, ir saistīts ar cilvēka dvēseles būtību un tapšanu, ar tās iekšējo dzīvi?

Mani mīlie draugi, es negribu runāt abstrakti, tādēļ sākšu ar konkrētu vērojumu, proti, ar kādu Golgātas mistērijas ainu, kas ir aprakstīta vēsturiskā dokumentā, iegravēta daudzu cilvēku dvēselēs un kas cilvēcei būtu jāpārdzīvo vēl daudz dziļāk. Pieņemsim uz mirkli, ka mūsos ir Kristus Jēzus būtne, kuru mēs savos garazinātniskajos iztirzājumos bieži esam pārrunājuši un raksturojuši; pieņemsim, ka ar savu garīgo redzi mēs saskatām šajā Kristū Jēzū vissvarīgāko būtņi visā visumā. Un tagad iztēlosimies uzbudināta pūļa ārdīšanās ainu Jeruzālemē pirms Kristus Jēzus krustā sišanas, pirms viņa nosodišanas. Izsauksim savas garīgās redzes priekšā to faktu, kad augstā padome Jeruzālemē uzskata par primāri svarīgu uzdot Kristum Jēzum jautājumu par viņa attieksmi pret dievišķo, vai viņš uzskata sevi par Dieva dēlu. Un ieraudzīsim garā, ka augstākā padome uztver to kā vislielāko zaimošanu, ko vien Kristus Jēzus ir varējis izteikt. Paturam joprojām acu priekšā vēsturisko ainu, kurā tauta kliež un ārdās, pieprasot Kristus Jēzus nāvi. Un mēģināsim atskārst, ko tas vēsturiski nozīmē. Pajautāsim sev: kas šai tautai bija jāatpazīst Kristū Jēzū?

Tautai viņā bija jāatpazīst būtne, kas piešķir Zemes dzīvei jēgu un nozīmi. Šai tautai bija jāatpazīst būtne, kurai vajadzēja īstenot to, bez kā Zemes cilvēce nevar atrast ceļu atpakaļ pie Dieva. Tai bija jāatpazīst, ka bez šīs būtnes Zemes cilvēkam nav nekādas jēgas. Ja cilvēki gribētu izvītrēt no vēstures Kristus notikumu, viņiem būtu jāizsvītro no Zemes attīstības arī vārds „cilvēks”. Tātad iztēlosimies, ka pūlis nosoda šo būtņi, ārdās pret to, kas īstenībā padara cilvēku uz Zemes par cilvēku, kas spēj piešķirt Zemei mērķi un nozīmi. Kas te slēpjas? Vai te neizpaužas fakts, ka toreiz cilvēce bija sasniegusi savā Zemes attīstībā punktu, kurā tiem, kas tā laika Jeruzālemē pārstāvēja cilvēku zināšanas par savu patieso būtību, šīs zināšanas bija aptumšotas; viņi vairs nezināja, kas īsti ir cilvēks un kas viņam uz Zemes ir veicams. Mums tiek pateikts, ka tajā mirklī cilvēce bija sasniegusi punktu, kurā tā pazaudēja pati sevi, kurā tā nosodiņa to, kas piešķir Zemes attīstībai jēgu un nozīmi. Uzbudinātā pūļa kliezienos var sadzirdēt nevis gudrību, bet tieši muļķību, jo īstenībā cilvēki kliezda: “Mēs vairs negribam būt cilvēki, mēs gribam noraidīt to, kas piešķirtu mums kā cilvēkiem jēgu.”

Ja mēs to visu pārdomāsim, tad ieraudzīsim citā gaismā to, ko, piemēram, Pāvila kristietības ziņā saucam par cilvēka attieksmi pret grēku un vainu jeb parādu. Pāvils domā, ka cilvēks savas attīstības gaitā varēja iekrist grēkā un uzkraut sev vainu, kuru pats no sevis nevarēja nomazgāt. Tāpēc, lai cilvēkam būtu iespēja nomazgāt savu grēku jeb vainu un līdz ar to visu, kas saistīts ar viņa grēku un vainu, uz Zemes bija jāatnāk Kristus. Tas ir Pāvila uzskats. Un gribētos teikt: ja šim uzskatam ir nepieciešams pierādījums, tas ir saklausāms kliezienos „Krustā viņu!”, jo šis sauciens nozīmē, ka cilvēki nezināja, kāda viņiem pašiem ir nozīme uz Zemes, ka visa viņu iepriekšējā attīstība bija virzīta uz to, lai izplatītu pār viņiem tumsu. Līdz ar to, mani mīlie draugi, mēs esam nākuši pie noskaņojuma, kas sagatavo cilvēka dvēseli Kristus būtnes uzņemšanai. Šis noskaņojums izpaužas tā, ka dvēsele jūt, lai arī cilvēks nevar izteikt to skaidros vārdos: „Kopš Zemes pirmsākumiem es esmu attīstījies tā, ka pati nevaru sasniegt savas attīstības mērķi.” – Un viņā saceļas jautājums: „Pie kā es varu tverties, ko es varu uzņemt sevi, lai sasniegtu savas attīstības mērķi?” Sajūta, ka cilvēka būtne savā pilnībā tālu pārsniedz to, ko dvēsele pati var sasniegt, pateicoties savai līdzšinējai attīstībai, – lūk, tas ir nepieciešamais sagatavojošais noskaņojums. Un, kad dvēsele atrod to, kas ir nesaraucjami saistīts ar viņas būtņi, bet ko īstenot viņai pašai trūkst spēka, kad dvēsele atrod

to, kas piešķir viņai šo spēku, tad šis atrastais ir **Kristus**. Tad dvēsele veido attiecības ar Kristu. Tad dvēsele jūtas tā, it kā sev teiktu: „Zemes pirmsākumā man tika piešķirta būtne, kura Zemes attīstības gaitā mani tika aptumšota, un tagad, raugoties savā aptumšotajā dvēselē, man trūkst spēka īstenot šo būtni. Taču, ja es pievērsu savu garīgo skatienu Kristum, viņš dod man šo spēku.” Tad cilvēka dvēsele, kura atrodas, no vienas puses, aprakstītajā stāvoklī un, no otras puses, jūt tai tuvojamies Kristu, piedzīvo tiešas personīgas attiecības ar Kristu. Viņa meklē Kristu un zina, ka nevarētu viņu atrast, ja viņš reiz pats nebūtu atdevies cilvēcei, ja nebūtu atnācis pie viņas no ārpuses.

Mani mīļie draugi, bija kāds kristīgais baznīcētāvs, vispārēji diezgan atzīts, kurš nebaidījās saukt grieķu filosofus - Heraklītu, Sokrātu un Platonu - par kristiešiem vēl pirms kristietības rašanās. Kādēļ šis baznīcētāvs to darīja? Tie, kuri šodien sauc sevi par konfesionāliem kristiešiem, aptumšo šo to no sākotnējām kristīgajām mācībām. Pat Augustīns taču ir teicis: „Visās reliģijās ir bijusi daļa patiesības, un paties tajās ir bijis kristīgais elements - pirms vēl pastāvēja pati kristietība, t.i., šajā vārdā nosauktā kustība. Augustīns vēl drīkstēja to teikt; šodien daži labs, kurš kādas kristīgās konfesijas ietvaros pateiktu ko tamlīdzīgu, tiktu pasludināts par ķecerī.

Mēs vislabāk sapratīsim, ko šis baznīcētāvs gribēja pateikt, nosaucot vecos grieķu filosofus par kristiešiem, ja mēģināsim iejusties to dvēseļu situācijā, kuras pirmajos mūsu ēras gadsimtos mēģināja definēt savu personīgo attieksmi pret Kristu. Viņi neuzskatīja, ka Kristus pirms Golgātas mistērijas nav bijis saistīts ar Zemes attīstību. Viņi zināja, ka Kristum vienmēr ir bijusi saikne ar Zemes attīstību. Tikai, pateicoties Golgātas mistērijai, viņa uzdevums, viņa misija attiecībā uz Zemes attīstību ir kļuvusi cita, nekā tā bija agrāk. Meklēt Kristu tikai pēc Golgātas mistērijas, mani mīļie draugi, nav kristīgi! Patiesie kristieši zina, ka Kristus vienmēr ir pavadījis Zemes attīstību.

Tagad paskatīsimies uz jūdu tautu un pajautāsim, vai šī tauta pazina Kristu. Es tagad nerunāju par to, vai jūdu tauta pazina Kristus **vārdu**, bet vai jūdu tauta apzinājās to visu, kas man jums ir sakāms. Es jautāju, vai tas, kurš tiešām saprot kristietību, var teikt, ka jūdiem bija Kristus, ka jūdaisms pazina Kristu? Mani mīļie draugi, var taču pilnīgi būt kopā ar kādu cilvēku, redzēt viņa fizisko veidolu, bet nepazīt viņa būtību, ja attīstības līmenis neļauj to atpazīt. Es gribētu apgalvot, ka senajiem jūdiem Kristus bija gan, taču toreiz viņi vēl nepazina tā būtību. Tagad var jautāt, vai tas, ko es tikko teicu, ir kristīgi? Un atbildēt: Tas ir tieši tik kristīgi, cik kristīga ir Pāvila mācība.

Kur senajam jūdaismam bija Kristus? Vecajā derībā ir teikts: kad Mozus izveda jūdus no Ēģiptes un gāja ar viņiem caur tuksnesi, dienā tiem pa priekšu devās gaisa vai miglas stabs, bet naktī - uguns stabs. Tur ir teikts, ka jūdi gāja cauri jūrai, un jūra pašķīrās viņu priekšā - viņi varēja iziet tai cauri, kamēr ēģiptieši, kuri tiem sekoja, noslīka, jo viņu priekšā jūra atkal sakļāvās. Tiek stāstīts, ka jūdi kurnēja, taču pēc viņu Dieva pamudinājuma Mozus varēja no kādas klints ar savu zizli izsist ūdeni, ar kuru tie remdēja savas slāpes.

Ja mēs gribētu pastāstīt šos notikumus cilvēkiem saprotamā valodā, tad teiktu - vedot jūdus Mozus pats tika sava Dieva vadīts. Kas tas bija par Dievu?

Vispirms atturēsimies atbildēt uz šo jautājumu paši, bet dosim vārdu Pāvilam. Pirmajā vēstulē korintiešiem (10; 1-4) mēs lasām Pāvila vārdus:

„Brāļi, es negribu slēpt no jums, ka mūsu tēvi visi ir bijuši zem padebeša (ar to viņš domā uguns stabu) un visi izgājuši cauri jūrai, ir Mozus kristīti ar padebesi un jūru, visi ēduši to pašu garīgo barību un dzēruši to pašu garīgo dzērienu; taču viņi dzēra no garīgās klints, kas sekoja tiem līdzī un **kura bija Kristus**.”

Kas tad Pāvilam ir tas, kurš veda jūdus, runāja ar Mozu, lika ūdenim plūst no klints un pašķīrties jūrai jūdu tautas priekšā? Tikai tas, kurš apgalvo, ka Pāvils nav kristietis, drīkst apgalvot arī to, ka nekristīgi ir saskatīt Vecās derības vadošajā Dievā, Mozus Kungā, Kristu.

Mani mīļie draugi, ir tomēr kāda vieta Vecajā derībā, kas tiešām varētu sagādāt lielas grūtības tam, kurš gribētu to saprast. Ikvienam, kurš nelasa Veco derību bezdomīgi, kurš patiešām grib saprast tajā apslēptās kopsakarības, arvien no jauna pievēršas tai ar jautājumu, ko tas varētu nozīmēt? Te ir šī vieta:

„Kad Mozus pacēla roku un divreiz uzsita klintij ar savu zizli, no tās nāca daudz ūdens, ko dzēra draudze un lopi. Bet Kungs teica Mozum un Āronam: „Tādēļ, ka jūs neesat man ticējuši, lai svētītu mani Izraēlas bērnu priekšā, jums nebūs dots aizvest šo draudzi zemē, kuru es viņiem došu.”

Uztveriet šo vietu kopsakarībā ar visu Veco derību, mani mīļie draugi. Kad tauta sāk kurnēt, Kungs pavēl Mozum uzstāt klintij ar zizli, Mozus to izdara, un no tās sāk tecēt ūdens. Viss, ko Kungs ir pavēlējis, notiek caur Mozu un Āronu, un tūlīt pēc tā tiek pateikts, ka Kungs pārmet Mozum – ja vien tas ir pārmetums –, ka tas Viņam neesot ticējis. Ko tas nozīmē? Izlasiet visus komentārus, kas tikuši sniegti par šo vietu, un mēģiniet ar to palīdzību saprast tās jēgu. Cilvēki saprot to tāpat, kā viņi daudz ko saprot Bībelē, proti, nemaz nesaprot, jo īstenībā aiz šiem vārdiem slēpjas varens noslēpums. Šī vieta grib jums pateikt: Tas, kurš veda Mozu, kurš parādījās viņam degošajā krūmā, kurš veda tautu tuksnesī, kurš lika ūdenim plūst no klints – tas bija Kungs, Kristus! Bet tā kā vēl nebija pienācis laiks, tad arī pats Mozus viņu neatpazina. Mozus vēl pieņēma viņu par citu. Lūk, ko nozīmē vārdi, ka Mozus nav ticējis tam, kurš viņam pavēlēja ar zizli uzstāt klintij.

Kā Kungs – Kristus – parādījās jūdu tautai? Mēs dzirdam: dienā ūdens jeb miglas stabā, naktī – uguns stabā, tad viņu svētībai tas pašķīra jūras ūdeņus un darija daudz ko citu, kas aprakstīts Vecajā derībā. Mēs varam teikt, ka viņš darbojās mākoņos un uguns parādībās, gaisā un elementārās dabas parādībās, bet senie jūdi ne brīdi neatskārta, ka tas, kurš parādās gaisa stabā, kurš paveic tādus brīnumus kā jūras pašķīršanās, sākotnējā formā parādās arī cilvēka dvēselē. Kādēļ senajiem jūdiem tas neienāca prātā? Tādēļ, ka tajā brīdī cilvēka dvēsele bija zaudējusi spēju sajūst savu dziļāko būtību. Savā attīstības ceļā, kādu cilvēce līdz tam brīdim bija nogājusi, tā bija zaudējusi šo spēju. Jūda dvēsele varēja raudzīties dabā, varēja nodoties elementāro norišu krāšņumam; visur dabā tā varēja nojaust savu Dievu. Turpretī **pati sevi**, kāda tā toreiz bija, **tā nevarēja Viņu atrast**.

Te, lūk, Vecajā derībā ir Kristus, bet cilvēki to neatpazīst. Kā Kristus darbojās? Mani mīļie draugi, vai mēs neredzam, kā viņš darbojās, ja izejam cauri Vecajai derībai? Visnozīmīgākais, ko Mozus caur Jahves muti bija devis savai tautai, bija desmit baušļi. Viņš tos bija saņēmis caur elementārajiem spēkiem, ar kuriem to uzrunāja Jahve. Mozus netika iedziļinājies paša dvēselē, viņš neuzdeva savus jautājumus, iegremdējies dziļā vientuļā meditācijā, lai sadzirdētu Dievu runājam paša sirdī. Viņš kāpa kalnā, un tur, augšā, viņam caur elementāro spēku atklājās Dieva griba. **Griba**, vai kā to bieži sauc – **likums**, ir pamatelements, kas raksturo Veco derību. Cilvēces attīstībā darbojas griba, un tā izpaužas likumos, piemēram, dekalogā jeb desmit baušļos. Dievs ir pavēstījis cilvēkam savu gribu caur elementiem, caur stihijām. Zemes evolūcijā valda griba. Šī ir Vecās derības jēga; visa Vecās derības būtība pastāv tajā, ka tā pieprasa no cilvēka pakļaušanos šai gribai.

Ja mēs vēlreiz aplūkojam tikko uzzināto, tad varam apkopot to visu vārdos: Cilvēkiem tika pasludināta Kunga griba, bet viņi neatpazina Kungu, Dievu; viņi neatpazina tā saistību ar paša cilvēka dvēseli.

Un tagad novērsīsim uzmanību no jūdiem un pievērsīsimies pagāniem. Vai pagāniem ir bijis Kristus? Vai ir kristīgi runāt par to, ka arī pagāniem bijis Kristus?

Mani mīļie draugi, pagāniem bija savas mistērijas. Šajās mistērijās iesvētītie tika novesti stāvoklī, kurā viņu dvēsele izkļuva laukā no ķermeņa; saikne, ar kuru dvēsele un gars bija saistīti, tika atraisīta. Kad dvēsele bija ārpus ķermeņa, tā garīgajā pasaulē uztvēra esamības noslēpumus. Daudz kas bija saistīts ar šīm mistērijām, iesvētāmajos uzausa dažādas atziņas. Taču, ja pārbauda, kas bija tas augstākais, ko mistēriju skolnieki varēja sevi uzņemt, tad ir jāsaka – tas bija pārdzīvojums, kad, atrodoties ārpus sava ķermeņa, tie tika nostādīti Kristus priekšā. Līdzīgi kā Mozus tika nostādīts Kristus priekšā, tā arī mistēriju skolnieki, viņu dvēselei uzturoties ārpus ķermeņa, tika nostādīti Kristus priekšā. **Kristus bija klātesošs arī pagāniem, bet parādījās tiem tikai mistērijās**, atklājās tiem tikai tad, kad viņu dvēsele bija ārpus ķermeņa. Un, lai arī pagāni būtnē, par kuru mēs runājam, kuras priekšā tika nostādīti mistēriju skolnieki, Kristu atpazīna tikpat mazā mērā kā jūdi, tomēr Kristus bija pagāniem klātesošs. Pagāniem tika rīkotas mistērijas, kurās uzņēma tos, kuri bija tam nobrieduši, un caur šīm mistērijām Kristus iedarbojās uz pagānu pasauli. Kādēļ viņš šādi darbojās? Viņš darbojās šādi, jo cilvēka dvēsele savas attīstības gaitā kopš Zemes pirmsākumiem bija zaudējusi spēku, lai pati sevi atrastu savu patieso būtību. Šī patiesā būtne cilvēka dvēselei varēja atklāties tikai stāvoklī, kurā tā nebija saistīta ar savu ķermeni. Toreiz Kristus varēja cilvēku vest tikai tad, ja tas kā mistēriju iesvētītais tika, tā teikt, nošķirts no cilvēciskā elementa. Tātad Kristus bija klātesošs arī pagāniem. Viņš vadīja tos mistēriju vietās. Taču, mani mīļie draugi, nekad nebija tā, ka cilvēks varētu teikt: „Es paša spēkiem varu atrast Zemes jēgu”. Šī jēga bija pazaudēta, aptumšota. Cilvēka dvēseles spēki bija aizraidīti pārāk dziļā tumsā, lai dvēsele varētu pašas spēkiem piešķirt Zemei jēgu.

Ja ļaujām uz sevi iedarboties tam, kas pagānu mistērijās tika dots iesvētāmajiem, mistēriju skolniekiem, tad tā ir **gudrība**. Jūdiem ar likumiem tika dotagribā, bet pagānu mistēriju skolniekiem tika dota **gudrība**. Vienīgi šai pagānu gudrībai bija raksturīgs tas, ka ar to nepietika, lai Zemes cilvēks kā tāds – neizejot no sava ķermeņa ar mistērijās pielietotajiem līdzekļiem – varētu iepazīt Dieva būtību. Dievs tikpat maz atklājās cilvēkam caur gudrību, cik caur gribu. Mani mīļie draugi, mēs atrodam brīnišķīgus vārdus, kuri vijas cauri visai senās Grieķijas kultūrai kā varens mudinājums cilvēcei; šie vārdi bija lasāmi pie ieejas Apollona svētnīcā, mistēriju vietā, proti: „Iepazīsti (izzini) pats sevi”. Ko mums pastāsta fakts, ka noteiktā laikā mistēriju vietā cilvēkam tika izvirzīta šī prasība? Tas nozīmē, ka ārpus mistērijām, kur cilvēks aizvien palika tas, par ko bija kļuvis kopš Zemes pirmsākumiem, šī prasība „Izzini pats sevi” nevarēja tikt izpildīta; lai to izpildītu, cilvēkam bija jākļūst par ko citu, proti, mistērijās viņam bija jāatrasa saite starp dvēseli un ķermeni. Tātad, šie brīnišķīgie vārdi Apollona svētnīcā norāda arī uz to, ka cilvēces apziņā bija iestājies aptumsums, citiem vārdiem, ka **Dievs** cilvēkam vairs nebija sasniedzams caur gudrību, un tikpat mazā mērā tas varēja atklāties viņam caur gribu.

Līdz ar atsevišķā cilvēka nespēju rast sevī spēku, kas atklātu viņam Zemes jēgu, vēsturiskās attīstības gaitā mēs jūdiem novērojam tādu cilvēka dvēseli, ka pat Mozus, jūdu vadonis, neatpazīst būtņi, kas viņu ved. Tāpat mēs redzam, ka pagāniem prasība „Izzini pats sevi” varēja tikt izpildīta tikai mistērijās. Cilvēks, kāds tas bija kļuvis Zemes attīstības gaitā, savā ķermenī un dvēselē nespēja atrast nepieciešamo spēku, lai varētu izzināt pats sevi. Mēs dzirdam pāri laikiem skanošos vārdus: „Dievs nav izzināms nedz gribas, nedz gudrības ceļā.” Kā tad Dievs ir izzināms?

Mēs jau daudzkārt esam raksturojuši tā laika gudrību, kad Kristus ienāca Zemes attīstības straumē. Tagad mums pavisam precīzi jāsaprot, ko nozīmē tajā laikā iestājies zināmais cilvēka dvēseles aptumsums, kad patiesais dievišķīgums nebija atklājams ne caur gribu, ne gudrību. Kāda tam īsti ir jēga?

Mani mīļie draugi, šis tas jau ir pateikts par cilvēka attiecībām ar dievišķo pasauli, bet lielākoties, kad runā par cilvēka attiecībām ar dievišķo elementu un par jēgu, ko cilvēks tajā saskata, tad runā tā, ka bieži vien nevar īsti atšķirt, kādās attiecībās cilvēciskais elements ir ar dievišķo un kādās attiecībās ir, piemēram, citas zemišķas lietas un būtņi ar dievišķo pasauli. Šodien filosofi vēl arvien grib pacelties pie dievišķā caur tīro filosofiju, bet caur tīro filosofiju nevar nonākt pie dievišķā. Protams, caur tīro filosofiju var sajūties saistīts ar pasaules visumu, var uzzināt, ka cilvēka būtnei pēc nāves vajadzētu savienoties ar pasaules visumu, bet **kā** viņa ar to ir saistīta, tikai ar filosofiju nevar noskaidrot. Kādēļ nē? Ja padomāsi par visu, ko mēs šodien jau esam pārrunājuši, jūs varēsiet sev teikt: Tas, kas Zemes cilvēkam atklājas viņa dvēselē starp dzimšanu un nāvi, ir par vāju, lai uztvertu ko tādu, kas pārsniedz zemišķo un ved dievišķi garīgajā pasaulē. Lai noskaidrotu to līdz galam, papētīsim nemirstības jēgu.

Daudzi šodien vairs nezina, kāda jēga var būt cilvēka nemirstībai. Tiek runāts par nemirstību arī tad, ja spēj pieļaut tikai to, ka cilvēka dvēsele, izgājusi cauri nāves vārtiem, atrod sev kādu vietu visumā. Bet to jau, mani mīļie draugi, dara jebkura būtne. Tas, kas saistīts ar kristālu, kad tas sabirst, pāriet visumā; augs, kas novīst, pāriet visumā; dzīvnieks, kas nomirst, pāriet visumā. Bet attiecībā uz cilvēku jāņem vērā vēl kas cits. Cilvēka nemirstībai ir jēga tikai tad, ja viņš var iznest cauri nāves vārtiem savu apziņu. Iedomājieties nemirstīgu cilvēka dvēseli, kas pēc nāves zaudē apziņu; šādai nemirstībai nebūtu nekādas nozīmes, tai nebūtu ne mazākās jēgas. Cilvēka dvēselei jāiznes cauri nāvei apziņa, lai varētu runāt par tās nemirstību. Kamēr dvēsele ir saistīta ar ķermeni tā, kā tas notiek šodien, tā nevar atrast sevī neko, kas ļautu teikt: „To es apzināti nesu cauri nāvei”, jo cilvēka apziņa ir ielēgta starp dzīvību un nāvi; tā sniedzas tikai līdz nāvei. Apziņa, kāda tā cilvēkam ir pašlaik, sniedzas tikai līdz nāvei. Šo apziņu apgaismo dievišķā griba, piemēram, desmit baušļi. Izlasīsim Ījaba grāmatā, vai šī dievišķā griba varētu aizvest cilvēku tik tālu, lai viņa apziņa tiktu rosināta atklāt sevī spēku iziet cauri nāves vārtiem apzināti. Ai, kā mēs izjūtam vārdus, kuri tiek teikti Ījābam: „Atsaki savam Dievam un mirsti!” Mēs zinām - šis vīrs nav drošs, ka viņš apzināti izies cauri nāvei. Un tagad noliksim blakus šiem vārdiem senās Grieķijas varoņa vārdus, kuri pauž grieķu bailes no nāves: „Labāk būt ubagam šajā pasaulē nekā ķēniņam ēnu valstībā”. Te mums ir pierādījums tam, cik tajā laikā pagāni kļuvuši nedroši attiecībā uz cilvēka nemirstību. Un cik nedroši šai ziņā cilvēki ir vēl šodien! Visi, kas saka - izgājis cauri nāves vārtiem cilvēks izkūst visumā, savienojoties ar kādu visaptverošo būtņi [absolūtu] -, neņem vērā to, kādai cilvēka dvēselei būtu jābūt, lai varētu runāt par tās nemirstību.

Mani mīļie draugi, mums atliek izrunāt tikai vienu vārdu, un mēs uzzināsim, kā cilvēkam jāattiecas pret savu nemirstību. Šis vārds ir „**mīlestība**”. Tagad mēs varam aplūkot visu, ko esam teikuši par nemirstību,

saistībā ar vārdu „**mīlestība**”. Mīlestība nav tas, ko mēs iegūstam ar gribas piepūli; mīlestība nav arī tas, ko mēs iegūstam pateicoties gudrībai; mīlestība mīt jūtu sfērā, un jāatzīst, ka mums nebūtu cilvēciskas dvēseles, ja tajā nemājotu mīlestība. Tieši tā - ja mēs izjūtam savas dvēseles būtību, mums jāatzīst - ja tā nespētu mīlēt, tā vairs nebūtu cilvēciska dvēsele.

Un tagad iedomājieties, ka mēs, izejot cauri nāves vārtiem zaudētu savu cilvēcisko individualitāti, savienotos ar visuma dievišķību. Tad mēs būtu šajā dievišķībā iekšā, mēs piederētu pie tās; bet tad mēs vairs nevarētu mīlēt Dievu, jo paši būtu viņā. Mums jāatzīst, ka, nespējot iznest cauri nāvei savu individualitāti, mums būtu jāpazaudē mīlestība; mīlestībai būtu jāizgaist tai pašā mirklī, kad nomirtu individualitāte. Mīlēt var tikai viena būtne otru, būdama atdalīta no tās. Ja mēs gribam iznest savu Dieva mīlestību cauri nāvei, mums jāiznes cauri nāvei sava individualitāte; mums jāiznes cauri nāvei tas, kas mūsos aizdedzina mīlestību.

Mani mīlie draugi, lai cilvēkam atklātos Zemes jēga, viņam jādod zināšanas par paša nemirstību, lai viņš varētu domāt par savu būtni kā nešķiramu no mīlestības; ne griba, ne gudrība nevar dot cilvēkam to, kas viņam vajadzīgs; to, kas viņam ir vajadzīgs, var dot tikai **mīlestība**. Kas tika aptumšots cilvēka attīstības gaitā uz Zemes? Vai mēs runājam par jūdiem vai pagāniem – visos tika aptumšota apziņa aiz nāves sliekšņa. Apziņa pastāvēja starp dzimšanu un nāvi, un viņpus dzimšanas un nāves – tumsa. Fiziskajā miesā no apziņas nepalika nekā. „Izzini sevi!” - varēja lasīt virs ieejas grieķu svētnīcā, un tā bija vissvētākā prasība cilvēcei... Bet toreiz cilvēks varēja dot tikai šādu atbildi: „Ja es savā miesā palieku saistīts ar dvēseli kā Zemes cilvēks, tad es nevaru atpazīt sevi tajā individualitātē, kura spēj mīlēt arī pēc nāves. To es nevaru!” Atziņa, ka cilvēks kā individualitāte var mīlēt arī pēc nāves, ir tas, ko cilvēki ir zaudējuši. Nāve nav tikai **fiziskās miesas** funkciju beigas. Tā var teikt tikai materiālists. Iedomājieties, ja cilvēks ik stundu, ko viņš nodzīvo fiziskajā miesā, droši zinātu, kas viņu sagaida pēc nāves, kā viņš šodien zina, ka rīt no rīta atkal uzlēks Saule un rīpos pa debesjumu. Tad nāve zaudētu savu „dzeloni”; tad nāve nebūtu tas, ko mēs šodien saucam par nāvi; tad cilvēki, atrodoties miesā, zinātu, ka nāve ir parādība, kas ved no vienas esamības formas citā. Ar nāvi arī Pāvils saprata nevis fiziskās miesas eksistences pārtraukšanu, bet gan faktu, ka **apziņa sniedzas tikai līdz nāvei**, ka cilvēks, ciktāl viņš bija toreizējā Zemes dzīvē saistīts ar miesu, varēja izplatīt savu apziņu tikai līdz nāvei. Visur, kur Pāvils runā par nāvi, viņš piebilst: „**Apziņas** trūkums aiz nāves sliekšņa.”

Ko cilvēkam deva Golgātas mistērija? Vai tajā cilvēkiem bija darīšana ar dabas parādību summu: ar miglas un uguns stabu? Nebūt ne - tajā cilvēku priekšā stāvēja cilvēks **Kristus Jēzus**. Vai līdz ar Golgātas mistēriju piepildījās kas līdzīgs noslēpumainai dabas parādībai, kad tika pašķirta jūra, lai ļautu Dieva tautai to pāriet? Nebūt ne - cilvēks stāvēja cilvēku priekšā un ļāva paralizētajiem staigāt un akļajiem redzēt. To paveica cilvēks.

Jūdiem bija jāraugās dabā, ja tie gribēja saskatīt to, kuru sauca par savu Dievu to Kungu. Turpretī tagad varēja redzēt cilvēku; par vienu cilvēku varēja teikt, ka viņš dzīvo Dievs. Pagānam bija jātieks iesvētītam, viņam bija jāizvelk dvēsele no miesas, lai varētu stāvēt pretī Kristus būtnei. Viņš nevarēja satikt Kristu uz Zemes, viņš varēja zināt tikai to, ka Kristus atrodas ārpus Zemes sfēras. Bet tas, kas reiz bijis ārpus Zemes sfēras, nu bija atnācis uz Zemes un iemājojis cilvēka miesā. Kristū Jēzū cilvēku priekšā stāvēja būtne, kuru līdz tam bija satikušas tikai no miesas brīvas dvēseles mistērijās. Un kas, pateicoties tam, ir noticis? Tika ielikts pamats, lai spēks, ko cilvēks tika zaudējis Zemes attīstības gaitā kopš pašiem Zemes pirmsākumiem, kas var nodrošināt viņa nemirstību, pateicoties Golgātas mistērijai, **atkal var piekļūt cilvēkam**. Fakts, ka uz Zemes reiz tikusi pārvarēta nāve, radījis spēku, kas var aizdedzināt cilvēka dvēselē zudušo spēku. Un turpmāk cilvēka ceļš Zemes attīstības gaitā būs tāds, lai tiktāl, cik viņš uzņems sevī Kristu, varētu atklāt sevī spēju mīlēt arī aiz nāves sliekšņa, t.i., lai varētu stāvēt sava Dieva priekšā kā nemirstīga individualitāte. Tādēļ tikai kopš Golgātas mistērijas kļuvuši patiesi vārdi: „Mīli savu Dievu pāri visam un savu tuvāko kā sevi pašu.”

Griba tika dota caur degošo krūmu, griba tika dota caur baušļiem. Gudrība tika dota caur mistērijām. Savukārt mīlestība tika dota, pateicoties tam, ka Dievs kļuva par cilvēku Kristū Jēzū. Un apstiprinājums tam, ka mēs varam mīlēt pāri nāvei, ka ar atgūto mīlestības spēku var tikt nodibināta mīlestības kopiena starp cilvēku un Dievu, un starp visiem cilvēkiem – šis apstiprinājums izriet no Golgātas mistērijas. Cilvēka dvēsele ir atradusi Golgātas mistērijā to, ko bija pazaudējusi kopš Zemes pirmsākuma un tādēļ kļuvusi arvien vārgāka.

Trīs spēki mīt trīs cilvēkbūtnes locekļos – griba, gudrība un mīlestība! Mīlestībā cilvēka dvēsele pārdzīvo savas attiecības ar Kristu.

Es gribēju jums parādīt to no vienas noteiktas puses. Kas šodien izskanēja aforistiski, tiks turpināts nākamo dienu apcerējumos, bet domāju, ka mēs varam ierakstīt savas dvēseles dzīlēs to, ka arvien dziļākas zināšanas par Kristu ir reālais cilvēka dvēseles guvums un, aplūkojot cilvēka dvēseles attiecības ar Kristu, mums kļūst pilnīgi skaidrs, ka pirms Golgātas mistērijas starp cilvēka dvēseli un Kristu bijis aizkars, kurš tika pārplēsts, pateicoties Golgātas mistērijai. Tā kā mēs varam teikt: „Caur Golgātas mistēriju Zemes dzīvē ir ienākusi kosmiska būtne, Golgātas mistērijā pārjutekliska būtne ir savienojusies ar Zemi.”

Ko cilvēka dvēsele var pārdzīvot ar Kristu sevī – par to, mani mīļie draugi, mēs runāsim tuvākajās dienās.